

Julen nittonhundrasextiosju.

Författad av Ester 2012

Stina vaknar mycket tidigt på juldagen med pälsmössan bredvid sig på kudden. Hon ler stort och smeker den ljuvliga, vita vintermössan med långa kattsvansliknande knytband som hon inte tagit av sig sedan hon öppnat paketet. Mamman hade nog smugit sig in och tagit av henne den sedan hon somnat i går kväll. Stina sätter sig upp i sängen och drar försiktigt in luft genom näsan. Efter ett tags sniffande konstaterar hon att avloppslukten från igår är försvunnen. Hon tar på sig mössan och går ner för att äta frukost. Mamman och pappan är redan i ladugården vid det här laget och Stinas faster, som är på besök över julen, serverar henne mjölk med chokladpulver och sirapslimpor med julskinka på. Äppelmoset står framme på bänken men det vill Stina inte ha. Fasterns kaffekopp står i fönsterposten bredvid en illa tilltygad amaryllis. Kaffet ångar fortfarande och Stina ser sig hastigt om. Fastern syns inte till någonstans. Kvickt norpar hon åt sig en sockerbit, doppar den och suger girigt på den förbjudna godsaken.

Stina rör misslynt i sitt kalla O'boy glas och försöker trycka sönder de förhatliga gräddklumparna som simmar omkring och lyser vita i den bruna drycken. Fastän hennes mamma brukar "kara grädden" av mjölken så noga, så noga, lyckas hon aldrig till etthundra procent. Stina rör sedan varsamt för att även förvissa sig om att hennes faster, som ännu inte kommit tillbaka till köket, inte fallit ner i glaset. Stinas mycket äldre bröder hade viskade pratat med varandra inne i kammaren om hur deras faster på ett mystiskt sätt liknade teskedsgumman i julkalendern detta år. En av bröderna hade sett fastern i finrummet ena sekunden och i nästa var hon bara försvunnen, för att sedan komma in i köket från kammaren. Bröderna tisslade och tasslade, men Stina hade minsann hört vartenda ord, och hade bevakat henne hela helgen och i synnerhet varje gång fastern utbrustit "jestaligen", som låtit snarlikt "götapetter". Ännu har inte fastern förvandlats som tur är, men Stina har varit mycket vaksam hela helgen, försiktig med vart hon går och var hon sätter sig. Fastern ska åka i morgon, på annandagen, och då först kan Stina börja slappna av.

Stina är nöjd med julaftonen trots gårdagens röra. Hon hade fått jättefina julklappar. De andra paketen hade innehållit allt hon önskat sig; nya pjäxor, en ljusblå patentstickad jumper och svarta skidbyxor med ljusblå revärer och resår under foten. Hon kände sig så fin i den nya utstyrelsen. Själva skidåkandet var väl ingen favoritsysselsättning men kläderna var helt enkelt underbara. Hon hade aldrig haft så fina kläder förut och dessutom var dom köpta, inte hemsydd. Hon trodde nog inte att någon skulle vara lika fin som hon, när årskurs två skulle komma tillbaka till skolan efter jullovet.

Det hade verkligen varit kalabalik i huset på självaste julafton.

Mamman hade på morgonen skrikande kommit rusande upp ur källaren, vilt gestikulerande och med något vilt i blicken. Hon hade gått ner i matkällaren för att hämta potatisen som skulle skalas till Janssons frestelse, när hon först känt lukten av avlopp, för att sedan med egna ögon se skiten bubbla upp ur golvsifonen vid tvättmaskinen. Hon skrek och ojade sig medan hon snurrade hilkan runt, runt på huvudet, så att papiljotterna kom i oordning. Alla kunde se hennes desperata hjärnverksamhet där under hårrullarna, som snart stod åt alla håll. Pappan blev kommenderad att hämta rensbandet, men snart var det hans tur att komma rusande med vilda gester. Rensbandet stod inte att finna. Det hängde inte på sin spik ute i ladugårdsporten. Mamman blev högröd i ansiktet när hon kom ihåg att hennes bror lånat det i höstas. Hon slog händerna för ansiktet av förskräckelse. En olycka kommer sällan ensam. Hennes bror och maken kom inte så bra överens i vanliga fall och ett oåterställt rensband på självaste julafton bådade inte gott. Pappan stegade muttrande iväg mot den översnöade Folkvagnsbubblan och Stina kunde se hur pappan pratade för sig själv och ibland hötte med snösopen mot skyn.

Mamman kom åter ångandes, den här gången med Stinas ytterkläder i högsta hugg. Hon mer eller mindre brottade in Stina i jackan och tryckte ner en stickad toppeluva över hennes kalufs. "Du får följa till mormor. Du kan väl sjunga några fina julsånger från söndagsskolan för pappa medan han kör", hade mamman sagt under tiden. Att byta skor hanns inte med, så Stina gled elegant på träskosulorna ner till bilen och hann kasta sig in i baksätet i sista sekunden, där hon genast ställde sig mellan sätena och stämde upp:

"Staffan var en stalledräng, vi tackom nu så gärna. Han vattnade sina fåglar fem, allför den ljusa stjärna ....."

Stina mötte sin pappas blick i backspegeln och nu såg han inte alls bister ut längre. Han log faktiskt. Mammans uträkning hade besannats. Pappan hade lugnat sig innan framkomsten till morbrodern. Stina stod fortfarande säkert utan att hålla fast sig när pappan bromsat in för att vika av upp på morbroderns oskottade gårdsplan. Pappan fick bära Stina till bron där nu mormodern stod med utsträckta armar mot sitt barnbarn. Pappan fick en missnöjd grymtning och menande blick mot flickans sommarskor till hälsning. Han mumlade avmätt mot sin svåger och dom lommade tysta och reserverade i gåsmarsch efter den smala upptrampade stigen mot uthuset. Efter bara en kvarts sökande kunde de åka hem igen, med rensbandet under huven och med mormoderns hemkokta karameller i munnarna, nynnade dom tillsammans "....en liten tid, vi leva här, med mycken möda och stort besvär...".

Det hade varit en rejäl propp i avloppet. Pappan och Stinas bröder hade fått kämpa i timmar. Fastern hade fattat posto i kok vrån för att ta hand om julmaten och mamman sprang upp och ner för källartrappen för att hålla sig a jour med skitarbetet. Hela dagsschemat var rubbat. En del skulle duscha en del skulle bada. Det gick inte att spola i kranarna och inte diska. Tur att utedasset ännu inte blivit rivet! När skulle dom kunna äta? Vilken tid var det Kalle Anka på TV:n i år? När var det tomtarna skulle komma? När skulle avloppet börja fungera igen? Hade maten tagit åt sig av avloppslukten? Stina hade suttit

länge vid köksbordet och inte släppt fastern med blicken. Tänk om hon blev förvandlad just när hon lagade maten. Det fanns ju så många farliga saker i ett kök. Knivar, saxar, varm ugn och heta plattor. Fastern skulle rent utav kunna bli kvävd om hon föll ner i "mjölstommet".

Så äntligen hördes från källaren en manskör sjunga "Bjällerklang". Proppen i avloppet var äntligen tillintetgjord. Fastern lyfte sina knäppta händer över huvudet och tog några små dans steg över köksgolvet och slängde upp några fönster för att börja vädra. Korsdraget drog ikull amaryllisen som stöp som en klubbad säl över det framdukade kaffebordet. Mossa, jord och flugsvampar av plast trängdes nu på kakfatet med drömmar, pepparkakor, schackrutor, regnbågskaka och jitterbuggar.

"Jestaligen" hade mostern ropat, och Stina hade trott: att nu skulle det ske. Hon hade slagit händerna för ansiktet av rädsla men ändå nyfiket kikat mellan fingrarna. Både lättad och samtidigt besviken hade hon sett sin faster greppa kakfatet och kasta ut hela dess innehåll genom fönstret, till småfåglarna, innan hon stängde. Fastern hade inte blivit förvandlad! Innerst inne var Stina glad att det inte blivit så nu, men man kunde ju aldrig veta när det hände. Det hade hon sett i julkalendern och det hade även hennes bröder sagt den där gången hon tjuvlyssnat på dem. Hon suckade och tittade ut på de stackars småfåglar som nu samlats och ihärdigt pickade i sig de goda kakor hennes mamma bakat. Hon undrade om det det var fem olika sorters fåglar han hade, den där Staffan Stalledräng och hur i fridens dagar han kunde rida på dem!

Karlarna hade druckit julkaffet iförda endast en badhanduk om midjan. Det hade pågått skytteltrafik för att duscha. Det traditionsenliga badet blev uteslutet på grund av tidsbrist. Mamman hade redan startat tvättmaskinen med de nersölade kläderna. Aldrig i sin vildaste fantasi hade hon väl trott att hon skulle tvätta en julafton, men nu var det som det var.

Frukt och godis plockades fram och man bänkade sig i TV-soffan och lite var stans för den delen. Alla ville ju se Kalle Anka och hans vänner önska dem en God Jul. Till och med pappan intog sin fåtölj. Mamman vars lockar torkat i papiljotternas olika riktningar, satte sig på en vanlig köksstol nära dörren för att komma sig till köket på ett smidigt vis, försökte förgäves kamma till en vettig frisyr allt medan Askungen suckande måste lämna sin balklänning och gå nedför trapporna bara för att få sina festplaner omintetgjorda. Mamman fick tårar i ögonen, dels av igenkännande och sympati med Askungen, dels för att hårtovorna luggade så infernaliskt att kamma ut.

När Benjamin Syrsa sjungit färdigt reste sig mamman för att börja duka fram julmaten. Fastern rörde i grytorna och Stina fick tända ljusen på bordet. Då bultade det våldsamt på ytterdörren! Tomtarna var redan här. Det uppstod stor förvirring. Att dom skulle komma klockan sju, visade sig vara felaktigt, dom hade sagt klockan sjutton. Tomtarna stod avvaktande ute på bron. Det var redan nu, nog svårt att andas genom maskerna som det var och de tvekade vid tanken att måsta andas in denna skitlukt till råga på allt. Alla klapparna delades hastigt ut, för tomtarna ville ut i friska luften och vidare till nästa hem. Stina hade

känt igen en tomte, det hade varit Kjell från granngården. Stina visste att de tomtar som kom på julafton bara var utklädda bybor. Hon var inte lättlurad minsann. Men tomten som bodde på Gråberget och som kom för att äta av den gröt hon alltid ställde ut kvällen före julafton, han fanns. Hon hade själv sett honom på håll i flera år.

Pappan kommer in från ladugården och skrattar vänligt mot Stina. Han konstaterar att hennes flanellpyjamas och pälsmössa passar väldigt bra ihop.

”Men”, säger han och tittar på den nu kalla kaffekoppen ”vart har din faster tagit vägen?”